

FÖRSLAG TILL HANTERINGS- PLAN FÖR NATIONELLT INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

12.6.2020

Innehåll

I BAKGRUND.....	2
Invasiva främmande arter	2
Hur hanteringsplanen utarbetas och godkänns	3
Hanteringsplanens centrala innehåll	4
Exempel ur planen.....	4
Hur hanteringsplanen ska genomföras och åtgärderna finansieras.....	5
II HANTERINGSPLAN.....	8
1 Klassificering av åtgärderna samt artspecifika åtgärder och inriktning av åtgärderna	8
1.1 Etablerade arter.....	8
1.2 Arter som påträffats som sällskapsdjur i Finland.....	21
1.3 Arter som sporadiskt påträffats i Finland	22
1.4 Arter med låg spridningsrisk	24
2 Allmänna åtgärdsrekommendationer för hantering av främmande arter	24
III ANALYS AV OCH HANDLINGSPLAN FÖR SPRIDNINGSVÄGARNAS FÖR OAVSIKTLIG INTRODUKTION OCH SPRIDNING	27
1 Klassificering av spridningsvägar.....	27
2 Resultat	27
2.1 Konstaterade spridningsvägar	27
2.2 Potentiella spridningsvägar.....	28
3 Mål vid hantering av prioriterade spridningsvägar och vid förhindrande av spridning	28
3.1 Förhindrande av rymning.....	28
3.2 Spridning med kontaminerade produkter eller med vektorer.....	29
4 Prioriterade åtgärder	29
4.1 Riktad upplysning till allmänheten och allmän information.....	29
4.2 Riktad information om kontaminerat växtmaterial och vektorer.....	30
Tabell 8.1. Utredning om spridningsvägar	31
Bilaga 1.....	32

I BAKGRUND

Invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är arter som spridits till nya områden med människans hjälp. Främmande art och invasiv främmande art definieras i EU:s förordning om främmande arter¹.

Enligt EU:s förordning om främmande arter¹ anses främmande arter vara invasiva om införseln eller spridningen av dem har konstaterats hota eller skada den biologiska mångfalden. Invasiva främmande arter får inte importeras, födas upp eller odlas, säljas eller på något annat sätt hållas eller spridas i naturen.

Finland ska tillsammans med andra EU-länder försöka utrota eller förhindra spridningen av invasiva främmande arter. Att utrota och förebygga spridning av invasiva främmande arter kallas nedan bekämpning av främmande arter. Syftet med bekämpningen är att trygga den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion samt den nytta som dessa innebär för människans välbefinnande.

EU:s förordning om invasiva främmande arter förutsätter att medlemsländerna använder effektiva hanteringsåtgärder för att bekämpa främmande arter med stor spridning. Varje medlemsstat beslutar själv om åtgärderna. Enligt förordningen om invasiva främmande arter får åtgärderna inte oskäligt belasta miljön, och nyttan som uppnås med åtgärderna måste vara större än kostnaderna. Medlemsstaterna ska dessutom sätta åtgärderna i prioritetsordning utifrån hur stor risk arterna som ska bekämpas medför och hur kostnadseffektiva åtgärderna är.

Vilka invasiva främmande arter som för EU:s del ska bekämpas fastställs i EU:s förteckning över invasiva främmande arter. Förteckningen godkänns av EU-kommissionen. EU:s första förteckning över invasiva främmande arter började gälla den 3 augusti 2016. Förteckningen kompletterades första gången den 2 augusti 2018 och andra gången den 15 augusti 2019.

¹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.](#)

Finlands egen nationella förteckning godkändes genom en statsrådsförordning² den 1 juni 2019 (Förteckning över nationellt invasiva främmande arter av nationell betydelse, bilaga 1). I motiveringspromemorian till statsrådets förordning redogörs för grunderna för upprättandet av den nationella förteckningen³. Trots att EU:s förordning om invasiva främmande arter inte direkt gäller arter som ingår i nationella förteckningar tillämpas i alla fall förordningens definitioner, förbud och bekämpningsprinciper på dessa arter. Om detta föreskrivs i den nationella lagen om främmande arter⁴.

Hur hanteringsplanen utarbetas och godkänns

Enligt lagen om främmande arter⁴ godkänner jord- och skogsbruksministeriet planerna för utredning och styrning av de bekämpningsåtgärder som avses i EU:s förordning om invasiva främmande arter. Även om lagen inte direkt kräver det behövs motsvarande planer för bekämpningen av de invasiva främmande arter som fastställts nationellt, det vill säga en plan om hanteringsåtgärder och en analys av oavsiktliga spridningsvägar.

På uppdrag av ministeriet gjordes 2019–2020 en utredning av hur utbredda de invasiva främmande arterna i EU:s förteckning är i Finland och vilka sätt att bekämpa dem som är mest kostnadseffektiva.

Utredningen och det på utredningen baserade förslaget till plan för bekämpning av de nationellt invasiva främmande arterna gjordes i det så kallade FIN-HAVI-projektet (Kansallisesti haitallisten vieraslajien levinneisyys, leviämisyväylät, riskit ja hallintatoimenpiteet FIN-HAVI). FIN-HAVI-projektet genomfördes av Naturresursinstitutet (samordnare) och Finlands miljöcentral.

² [Statsrådets förordning om hantering av risker orsakade av invasiva främmande arter 740/2019 och den bifogade nationella förteckningen.](#)

³ [Valtioneuvoston asetuksen perustelumuistio \(pdf\).](#)

⁴ [Lag om hantering av risker orsakade av främmande arter \(1709/2015, lagen om främmande arter\), 9 §.](#)

Hanteringsplanens centrala innehåll

Det har gjorts en bedömning av vilka hanteringsåtgärder som det i Finland lönar sig att prioritera utifrån den risk de nationellt invasiva främmande arterna utgör och utifrån kostnaderna för och nyttan med bekämpningsåtgärderna. Riskbedömningen baserar sig på de invasiva främmande arternas artgenskaper, de skador som arterna orsakar, arternas möjligheter att spridas och klara sig i vårt klimat, arternas aktuella spridningsgrad och nuvarande utbredning samt tillgängliga bekämpningsåtgärder.

Främmande arter i olika spridningsgrad kräver olika bekämpningsåtgärder. Det effektivaste är om artens introduktion eller spridning till nya områden helt och hållet kan stoppas. Om arten har stor spridning och om det inte är tekniskt möjligt eller ur ett ekonomiskt perspektiv vetligt att bekämpa eller utrota den, kan man för att minimera skadorna försöka begränsa beståndet eller stoppa spridningen av arten till nya områden.

Exempel ur planen

- Vresrosen ska i mest brådskande ordning utrotas i de områden som är mest värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dessa områden, särskilt i skärgården och vid kusten. Bekämpning görs också i inlandet: Bestånd av vresros ska utrotas och dess spridning förhindras i vägrenar, på gårdsplaner och i trädgårdar.
- Bekämpningen av blomsterlupinen ska koncentreras till naturskyddsområden, områden i närheten av utrotningshotade och nära hotade arter samt värdefulla ängsrenar vid vägar rika på arter.
- Vattenpesten ska förhindras att sprida sig till de platser som är mest värdefulla med tanke på naturskyddet och där även borttagning prioriteras.
- Minken ska jagas effektivare framför allt i skärgården och i våtmarker som är viktiga för fågelbestånden samt i häckningsområden för utrotningshotade och missgynnade fåglar samt i vattendrag där det förekommer öring.
- Vid bekämpning av spansk skogssnigel ska särskild vikt fästas vid förekomster och spridningsvägar från vilka arten lätt sprider sig till omgivningen. Artens spridning med

plantor, trädgårdsavfall och jordförflyttningar förhindras. Dessutom ska man uppmuntra människor att avlägsna arten när den påträffas på gårdsplaner, i trädgårdar och i allmänna områden samt att ordna gemensam bekämpning.

- Det ska fortfarande informeras aktivt om det förbud att importera, föda upp och släppa ut i naturen som gäller alla de nationellt invasiva främmande arterna. När det gäller spridningsvägarna fästs särskild uppmärksamhet vid korrekt hantering och förstörelse av trädgårdsavfall. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuret inte förökar sig eller rymmer.

Hur hanteringsplanen ska genomföras och åtgärderna finansieras

Enligt lagen om främmande arter utövar närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) tillsyn över efterlevnaden av de förbud och skyldigheter som ingår i EU:s förordning om främmande arter och i den nationella lagen.⁵ Förbuden och skyldigheterna samt de sanktioner som föreskrivs i lagen för att dessa ska iakttas bidrar till bekämpningen av invasiva främmande arter. Förbud och skyldigheter kan tillämpas när man entydigt kan påvisa vem som svarar för spridningen av den invasiva främmande arten. Största delen av bekämpningen av främmande arter gäller dock förekomster vars ursprung och spridningsätt inte är kända, och då finns det inte heller någon som är ansvarig för bekämpningen. I hanteringsplanen behandlas i synnerhet bekämpningen av sådana förekomster av främmande arter.

I lagen om främmande arter finns inga bestämmelser om vem som har till uppgift att genomföra hanteringsplanen. Myndigheterna vidtar åtgärder för att bekämpa främmande arter enligt befogenheter som anges i en annan lag. Närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen har till uppgift att bidra till naturskyddet inom sitt område.⁶ Kommunen ska inom sitt område övervaka och främja miljövården så att det genom skydd, vård och utveckling av naturen

⁵ Importförbudet till EU-området övervakas av Tullen. Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att de tillstånd verket beviljat för användning av invasiva främmande arter följs.

⁶ [Naturvårdslag \(1096/1996\), 6 §.](#)

och annan miljö blir möjligt att trygga en hälsosam, trivsamt och stimulerande samt naturekonomiskt hållbar livsmiljö för kommunens invånare.⁷ Till exempel Trafikledsverket har till uppgift att bland annat svara för statliga väg- och bannätet samt för att samordna de åtgärder som gäller nätet.⁸ Till Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter hör bland annat att sköta och använda nätverket av naturskyddsområden samt att sköta övriga land- och vattenområden och annan egendom.⁹ Finlands viltcentrals uppgifter och finansieringen av dem förblir oförändrade, även om regleringen av mårhund och vissa andra viltarter genom ändringen av lagen om främmande arter år 2019 överfördes från jaktlagen till lagen om främmande arter.

EU:s förordning om invasiva främmande arter och den nationella lagstiftningen kräver inte bekämpning av alla förekomster. När man planerar och genomför hanteringsåtgärder ska man beakta de skador de invasiva främmande arterna orsakar, skadornas sannolikhet och kostnaderna för åtgärderna i förhållande till den nytta de medför. Utifrån den utredning som gjordes för hanteringsplanen kan konstateras att de nuvarande bekämpningsåtgärderna, såsom närings-, trafik- och miljöcentralernas och kommunernas arbete med främmande arter, frivilliga åtgärder samt information och rådgivning, också uppfyller kraven i lagstiftningen om främmande arter.

Hanteringsplanen innehåller uppgifter om ansvariga och samarbetspartner för de åtgärder som ska genomföras samt en tidsplan för arbetet. Avsikten är att myndigheterna och andra aktörer ska använda hanteringsplanen i det egna bekämpningsarbetet så att de kan fokusera åtgärderna och de nödvändiga resurserna så effektivt som möjligt.

Naturresursinstitutet samordnar och följer upp de åtgärder som anges i hanteringsplanen. Det nationella nätverk som arbetar under Naturresursinstitutets ledning och som består av experter på främmande arter stöder övervakningen av de främmande arterna.

Såsom ovan konstaterades hör myndigheternas arbete med att bekämpa främmande arter till deras lagstadgade verksamhet. I enlighet med regeringsprogrammet 2019 beviljades jord- och skogsbruksministeriet ett anslag på 0,8 miljoner euro för effektivisering av arbetet med att

⁷ [Lag om kommunernas miljövårdsförvaltning \(64/1986\), 3 §.](#)

⁸ [Lag om Trafikledsverket \(862/2009\), 2 §.](#)

⁹ [Lag om Forststyrelsen \(234/2016\), 5 §.](#)

bekämpa främmande arter. För effektivisering av den riksomfattande samordningen av hanteringen av främmande arter överfördes av denna summa permanent ett ytterligare årsverke till närings-, trafik- och miljöcentralens omkostnadsmoment. För effektivisering av kommunikationen om hantering av riskerna förknippade med främmande arter överfördes permanent ytterligare två årsverken till Naturresursinstitutets moment. Riksdagen beslutar årligen om budgeten (för skrivningarna i regeringsprogrammet 2019 under 2021–2023). För forsknings-, utrednings- och utvecklingsprojekt som förbättrar hanteringen av främmande arter kan fallspecifikt och efter behov sökas projektfinansiering till exempel inom ramen för statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhetsprojekt (SR TEAS) eller EU:s Life+-projekt.

II HANTERINGSPPLAN

1 Klassificering av åtgärderna samt artspecifika åtgärder och inriktning av åtgärderna

Utifrån en riskanalys kan de arter och artgrupper som ingår i förteckningen över nationellt invasiva främmande arter indelas i fyra kategorier utifrån deras nuvarande utbredning, spridningsrisken och de nödvändiga hanteringsåtgärderna. I varje kategori presenteras hanteringsåtgärderna i prioritetsordning. I förteckningen har det från vissa djurgrupper införts nya arter för artspecifik hantering, arter som bedöms kräva mer detaljerad granskning i Finland.

För alla arter som ingår i förteckningen över nationellt invasiva främmande arter gäller att de inte får importeras, födas upp, odlas, säljas eller på annat sätt innehas eller släppas ut i miljön. För ett sällskapsdjur som ingår i EU-förteckningen eller den nationella förteckningen gäller dock att ägaren får behålla djuret ända tills det dör av naturliga skäl. Ett villkor är att djuret har hållits som sällskapsdjur redan innan arten togs upp i förteckningen. Men ägaren måste se till att djuret inte förökar sig eller rymmer.

1.1 Etablerade arter

Till grupp 1 hör följande arter: **sandlupin, hampstånds, hybridslide, parkslide, jätteslide, vattenpest, blomsterlupin, vresros, apelsinbalsamin, mink, sandödlan, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogssnigel.**

Till denna grupp hör alla arter som har en ökande population i Finland: alla växtarter i förteckningen (sandlupin, hampstånds, hybridslide, parkslide, jätteslide, vattenpest, blomsterlupin, vresros och apelsinbalsamin) och från de övriga artgrupperna mink, sandödlan, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogssnigel.

För växtarter med stor spridning (vattenpest, blomsterlupin och vresros) rekommenderas som primär åtgärd begränsning av deras utbredning så att de inte sprids till områden där de kan orsaka stora negativa effekter på den biologiska mångfalden. Växtarter som inte är lika utbredda (hampstånds, apelsinbalsamin och sandlupin) ska man försöka utrota och deras införsel i landet förhindras.

När det gäller rovdjuren rekommenderas för minkens del att minkarnas antal begränsas genom jakt, särskilt i områden där de kan orsaka stor skada, såsom i skärgården och i våtmarker som är viktiga för fåglar. För sandödlan, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogs-snigel rekommenderas avlägsnande och begränsning av utbredningen.

Primära hanteringsåtgärder för dessa arter:

1.1.1 Vresros

Vresrosen ska i mest brådskande ordning utrotas i områden som är värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dessa områden:

- Växtbestånd i naturskyddsområden i skärgården och vid fastlandsstränder och bestånd i närheten av förekomster av utrotningshotade och nära hotade arter och livsmiljöer (såsom ängar vid havsstränder, sandstränder och dyner)
- I närheten av förekomster av de arter och utrotningshotade livsmiljöer som nämns i habitatdirektivet och som finns i skärgården och vid kusten
- Förvildade och planterade växtbestånd utanför naturskyddsområdena i skärgården
- Förvildade och planterade växtbestånd i naturskyddsområden, vid stränder, på åsområden och i närheten av förekomster av utrotningshotade och nära hotade arter
 - Ansvariga och samarbetspartner: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser, andra markägare (bl.a. staten, kommuner, privata markägare)
 - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärd utarbetas regionala handlingsplaner för bekämpning av vresrosen i skärgården (Finska viken, Skärgårdshavet, Bottenhavet, Kvarken och Bottenviken) utanför naturskyddsområdena.

- Behövliga tilläggsinventeringar utförs; finansieringsbehovet uppskattas och tillräcklig finansiering säkerställs för arbetet; samordnare och aktörer söks för bekämpningen.
 - Ansvariga och samarbetspartner: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser, andra markägare (bl.a. staten, kommuner, privata markägare)
 - Tidsplan: 2020–, handlingsplaner 2021, kontinuerlig

Vresrosen utrotas vid vägar, gator och andra bebyggda miljöer enligt följande prioriteringsordning:

1. Objekt som är viktiga med tanke på naturvärdet (utrotningshotade förekomster i närheten, vägar genom skyddsområden, värdefulla livsmiljöer såsom ängar och solexponerade miljöer)
2. Planteringar i närheten av stränder (även i anslutning till vattenvägar: kanaler, färjestränder m.fl.)
 - Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner, Kommunförbundet
 - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärd utarbetas regionala handlingsplaner som innehåller en noggrannare utredning av förekomsterna av vresros i väg- och banområden, värdefulla naturobjekt samt åtgärder och kostnader som krävs.

- Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner, Kommunförbundet
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

Bestånd av vresros utrotas och deras spridning förhindras vid vägrenar, i parker, på parkeringsplatser och andra allmänna områden samt på gårdsplaner och i trädgårdar, där det inte finns några särskilda naturvärden.

- Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde trafik och infrastruktur, kommuner, församlingar, bostadsaktiebolag och andra privata markägare
- Tidsplan: 2020–.

Alternativ för bekämpning av omfattande planteringar av vresros vid motorvägar och andra vägar med två körbanor tas fram och avlägsnandet av invasiva främmande arter kopplas ihop med andra vägförbättringsarbeten.

- Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde trafik och infrastruktur
- Tidsplan: 2020–.

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för vresros \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.2 Blomsterlupin

Blomsterlupinen ska i mest brådskande ordning utrotas i de områden som är mest värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dessa områden:

- Naturskyddsområden
- Bestånd i närheten av förekomster av utrotningshotade arter och livsmiljöer (bl.a. vårdbiotoper, åsskogar, solexponerade miljöer)
 - Ansvariga och samarbetspartner: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde trafik och infrastruktur, privata markägare
 - Tidsplan: kontinuerlig

Blomsterlupinen bekämpas vid vägar, gator och andra bebyggda miljöer enligt följande prioritetsordning:

1. Vägrenar som är värdefulla med tanke på naturvärdet, såsom närheten till förekomster av utrotningshotade eller nära hotade arter, vägar genom skyddsområden, värdefulla livsmiljöer såsom ängar och solexponerade miljöer
2. Väg- och gatuavsnitt samt andra områden dit blomsterlupinen håller på att sprida sig
 - Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner
 - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att skydda värdefulla naturobjekt skapas en buffertzon på minst 50 meter dit lupinen permanent förhindras sprida sig.

- Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärder utarbetas regionala handlingsplaner som innehåller en noggrannare utredning av förekomsterna av blomsterlupin vid vägar i närheten av värdefulla naturobjekt samt av de åtgärder och kostnader som krävs.

Det görs också en kartläggning av de områden där lupinen spritt sig kraftigt men där den inte utgör ett hot mot naturvärden; områden där bekämpningen för närvarande inte är kostnadseffektiv. Dessa hanteras i enlighet med normala slåtterrutiner.

- Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

Spridningen av blomsterlupinen i väg- och banmiljöer och andra allmänna områden bromsas upp och dess spridning till lupinfria vägvagnsnitt förhindras.

- Rutinerna och metoderna för slåtter av vägrenar utvecklas så att spridningen av blomsterlupin bromsas upp.
- Lupinfria vägvagnsnitt identifieras och hålls under uppsikt så att man kan bekämpa den i ett så tidigt skede som möjligt.
- Det görs en utredning om möjligheterna att rengöra de maskiner som används vid slåtter av vägrenar innan maskinerna används på lupinfria vägvagnsnitt.
- En utredning görs om hur växtmassa som slagits kan samlas in i samband med slåtter av vägrenar, t.ex. i situationer där slåttern måste utföras vid en tidpunkt som är ofördelaktig med tanke på blomningen.
 - Ansvariga och samarbetspartner: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner, privata markägare, entreprenörer
 - Tidsplan: kontinuerlig

Nivån på data om vägområdenas värdefulla naturobjekt förbättras så att det blir möjligt att inrikta bekämpningsåtgärderna på rätt områden med tanke på kostnadseffektiviteten.

- Värdefulla naturobjekt i vägmiljön definieras och inventeras och blomsterlupinens förekomst i deras närhet kartläggs.
- För de värdefullaste objekten planeras bekämpningsåtgärder lokalt.
 - Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner, Finlands miljöcentral
 - Tidsplan: kontinuerlig

Blomsterlupinens spridning till skogar förhindras och bekämpningsåtgärder inleds även i skogsmiljöer.

- Blomsterlupinen bekämpas omedelbart t.ex. på förnyelseytor (bekämpningen är effektivast när lupinen är i plantstadiet).
- Skogsarbetsmaskiner körs så att frön inte sprids från bestånd med främmande arter till avverkningsområden.
 - Ansvariga och samarbetspartner: Forststyrelsen, skogsägare, entreprenörer, skogsvårdsföreningar, Finlands skogscentral
 - Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för blomsterlupin \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.3 Parkslide, jätteslide, hybridslide

Bestånd av stora slideväxtarter som spridits i naturen utrotas enligt följande prioriteringsordning:

1. I naturskyddsområden och deras omedelbara närhet
2. Områden i närheten av platser där utrotningshotade arter observerats eller i närheten av naturobjekt som annars är värdefulla
3. Andra områden i naturen
 - Ansvariga och samarbetspartner: Forststyrelsen, markägare
 - Tidsplan: kontinuerlig

Förekomster av stora slideväxtarter vid bebyggelse och vägar utrotas.

- Alla förekomster som har uppkommit oavsiktligt p.g.a. spridning av jordstamsdelar med jord tas bort.
- Bestånd av slideväxter slås på vägrenar och tas bort i samband med vägförbättringsprojekt.
- Bestånd av slideväxter tas bort från gårdsplaner, trädgårdar och parker samt i deras omedelbara närhet.
 - Ansvariga och samarbetspartner: kommuner, privata markägare, bostadsaktiebolag, aktörer inom grönsektorn, Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur
 - Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i artkorten (på finska) på portalen för främmande arter:

- [parkslide](#)
- [jätteslide](#)
- [hybridslide](#)

1.1.4 Vattenpest

Artens spridning förhindras.

- Information sprids om vikten av att noggrant rengöra båtar, fångstredskap och andra fiskeredskap i samband med begränsning av spridningen.
- Den förhindras sprida sig i områden där den påträffas sällan och utanför det nuvarande utbredningsområdet.
- Förflyttning av farkoster till mindre vattendrag som är värdefulla ur naturskyddssynpunkt (t.ex. kalktjärnar) förbjuds. Kommuner kan ansöka om begränsning av sjötrafik enligt [miljöförvaltningens anvisningar](#).
 - Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, kommuner, yrkes- och fritidsfiskare, ägare av vattenområden
 - Tidsplan: kontinuerlig

Nuläget kartläggs.

- Nuläget i fråga om vattenpesten kartläggs, i synnerhet i skyddsområden och utrotningshotade livsmiljöer, i syfte att prioritera områden där båttrafik ska förbjudas och där vattenpesten ska avlägsnas.
- Instruktioner ges och det görs tekniskt möjligt att uppskatta vattenpestens utbredning med en enhetlig metod på portalen för främmande arter.
 - Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus
 - Tidsplan: 2020–2030.

Borttagningsmetoder utvecklas.

- Borttagningsmetoder och deras effekter i olika typer av sjöar undersöks och information ges om resultaten och erhållna erfarenheter.

- Ansvariga och samarbetspartner: Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, ProAgraria
- Tidsplan: 2020–2030.

Borttagningsåtgärderna koncentreras till de ur naturskyddssynvinkel värdefullaste objekten: arten avlägsnas enligt följande prioritetsordning:

1. Skyddsområden där borttagning är nödvändig för att skydda värdefulla arter och livsmiljöer; riskerna förknippade med borttagningen bör dock övervägas noga och minimeras vid val av borttagningsmetod.
2. Utrotningshotade livsmiljöer, t.ex.
 - a. Näringsrika sjöar
 - b. Näringsrika tjärn
 - c. Kalkrika sjöar i norra Finland
 - d. Kalkrika tjärn i södra och norra Finland
3. Områden där vattenpesten orsakar en betydande olägenhet för rekreationsanvändningen och där det ofta bildas massbestånd eller ingen tillbakagång kan skönjas
4. Rekreationsområden som kan fungera som eventuella vägar för spridning av vattenpesten till områden som är värdefulla ur naturskyddssynvinkel
 - a. Fiskeställen (betesfiske, fiske med nät, notdragning)
 - b. Badstränder
 - c. Prioriteringen av båthamnsobjekt kan göras t.ex. utifrån befolkningstäthet.
 - Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral
 - Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningen utförs kostnadseffektivt.

- För att begränsa spridningen avlägsnas vattenpest först från källvattendragen, därefter från vattendragens nedre delar.
- Målsättningen är att den avlägsnade växtmassan ska kunna användas för nyttoändamål så att borttagningens lönsamhet ökar.
 - Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, ägare av vattenområden, företag som restaurerar vattendrag
 - Tidsplan: 2020-.

Bekämpningsmetoder

Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för vattenpest \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.5 Sandlupin, hampstånds och apelsinbalsamin

Förekomster av arterna utrotas.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, kommuner, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsentusiaster, markägare
- Tidsplan: omedelbart.

Spridningen av sandlupin i landet förhindras med hjälp av information.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Livsmedelsverket, trädgårdshandeln, aktörer inom grönsektorn, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Trädgårdsentusiaster upplyses om förbudet att importera arterna.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Livsmedelsverket, trädgårdshandeln, aktörer inom grönsektorn, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i artkorten (på finska) på portalen för främmande arter:

- [sandlupin](#)
- [hampstånds](#)
- [apelsinbalsamin](#)

Förbud mot odling av invasiva främmande arter

Pekka Kemppainen, jord- och skogsbruksministeriet

Odlingsförbud

Det är förbjudet att odla en invasiv främmande växtart (lagen om främmande arter 11 §). I lagen om främmande arter har det inte särskilt definierats vad som avses med odling av en invasiv främmande art. Det som är typiskt för växter av en främmande art är att de naturligt sprider sig kraftigt i miljön utan sådd eller plantering. Om det på en fastighet finns en förekomst som spridit sig från omgivningen, kan odlingsförbudet tillämpas på denna?

När det på en fastighet växer en invasiv främmande växtart och fastigheten används eller sköts kontinuerligt av fastighetens ägare eller innehavare, anser jord- och skogsbruksministeriet att det finns grunder för att likställa artens förekomst på fastigheten med odling av arten. Förekomsten av växten skiljer sig då i praktiken inte från förekomsten av andra arter på fastigheten. Så bör man anse oberoende av hur växten ursprungligen har spridit sig till fastigheten och oberoende av om det rör sig om aktiv skötsel av växten eller passiv tolerans av den.

Odlade förekomster måste utrotas

Eftersom det är förbjudet att odla en invasiv främmande art, måste fastighetens ägare eller innehavare utrota en förekomst av en invasiv främmande art som odlats. Enligt lagen om främmande arter kan det dock vara tillräckligt att innesluta den effektivt i stället för att utrota den.

Skyldigheten att utrota en växt kan således gälla även förekomster som spridit sig från en grannfastighet eller något annat ställe i omgivningen, även om de inte aktivt odlas. Till exempel bör alla i grannskapet vidta gemensamma bekämpningsåtgärder samtidigt för att arten effektivt ska förhindras att sprida sig på nytt.

Eftersom kommunen äger allmänna områden ska den sörja för att invasiva främmande växtarter inte förökar sig på dessa områden. I synnerhet när det gäller förekomster av en invasiv främmande växtart i de områden som kommunen sköter regelbundet, såsom gators grönområden, parker och badstränder, finns det utifrån lagen om främmande arter grunder för att i allmänhet likställa förekomsterna med odling av arten.

Väghållaren ansvarar för skötseln och underhållet av områden som hör till en väg. Till ytan är dessa områden mycket stora, och behovet av underhåll och innehåll i under-

hållet varierar betydligt även på samma vägvagn. Detta ska beaktas när man bedömer om det finns grunder för att en förekomst av en invasiv främmande växtart på ett område som hör till en väg ska likställas med odling.

Övergångstid för förbudet mot odling av vresros

Vresrosen används i stor utsträckning som prydnings- och nyttoväxt på gårdsplaner, i trädgårdar och på allmänna områden. Eftersom det är frågan om en art som har stor spridning och som odlas allmänt, har det varit nödvändigt att ge fastighetsägarna övergångstid inom vilken förbudet ska iakttas. Övergångstiden är också nödvändig för att NTM-centralen, som är tillsynsmyndighet, ska kunna förbereda sig för verkställandet.

Det blir förbjudet att odla vresros den 1 juni 2022, det vill säga tre år efter att förordningen trätt i kraft. Det är viktigt att observera att förbudet mot försäljning av vresros, i likhet med andra förbud utom förbudet mot odling, trädde i kraft den 1 juni 2019 utan övergångstid.

1.1.6 Mink

Minken ska jagas effektivare framför allt i skärgården och i våtmarker som är viktiga för fågelbestånden samt i häckningsområden för utrotningshotade och missgynnade fåglar (även fågelvilt). Minken ska jagas också i vattendrag där det förekommer öring.

- Ansvariga och samarbetspartner: Finlands viltcentral, Forststyrelsen, NTM-centralerna, kommuner, jägare, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Jakten på mink effektiviseras särskilt på vårvintern och våren, så att minkbeståndet är så litet som möjligt när fåglarna häckar.

- Ansvariga och samarbetspartner: Finlands viltcentral, Forststyrelsen, NTM-centralerna, jägare, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Mer information ges för att säkerställa att jakten på mink är effektiv och utförs på rätt sätt; gäller även andra områden än de primära jaktområdena.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral, Livsmedelsverket, NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, jaktföreningar, kommuner, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

För skydd av pälsdjuren ska det utfärdas en förordning i vilken ingår ingärdningsskyldighet för att förhindra att mink rymmer.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet
- Tidsplan: 2020

1.1.7 Spansk skogssnigel

Individer som påträffas avlägsnas. Särskild uppmärksamhet ägnas förekomster och situationer (plantskolor, obrukade områden, trädgårdsavfall, jordförflyttning) från vilka arten lätt sprider sig till omgivningen.

- Ansvariga och samarbetspartner: kommuner, NTM-centralerna, markägare, intresse- och frivilligorganisationer, allmänheten
- Tidsplan: kontinuerlig

Att arten sprider sig och ökar i antal förhindras med hjälp av information och upplysning.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, Livsmedelsverket, aktörer inom grönsektorn, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Lokala bekämpningstakorn ordnas och människor uppmuntras att avlägsna arten på allmänna områden.

- Ansvariga och samarbetspartner: kommuner, NTM-centralerna, markägare, intresse- och frivilligorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för spansk skogssnigel \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

Det bör observeras att en yrkesmässig aktör är förpliktad att förhindra spridningen av spansk skogssnigel till områden utanför det område som aktören innehar, till exempel med mull, jordmaterial eller växter (lagen om främmande arter: 5 § Aktörers omsorgsplikt).

1.1.8 Sandödla, Pelophylax och bergvattensalamander

Arternas förekomst i Finland ska utredas.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, Naturhistoriska centralmuseet Luomus
- Tidsplan: 2021–.

Individer som påträffas avlägsnas och artens spridning förhindras.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna
- Tidsplan: kontinuerlig

Upplysning ges om importförbudet, odlingsförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuret inte förökar sig eller rymmer.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, fritidsföreningar
- Tidsplan: kontinuerlig

Fångst och dödande av djur som hör till invasiva främmande arter

Pekka Kemppainen, jord- och skogsbruksministeriet

Det finns bestämmelser om fångst och dödande av fåglar och däggdjur av invasiva främmande arter i lagen om främmande arter, jaktlagen och djurskyddslagen, och dessutom finns skyldigheter som baserar sig på naturvårdslagen. Även vid fångst och dödande av andra invasiva främmande djurarter ska djurskyddslagstiftningen och naturvårdslagen iakttas.

Enligt djurskyddslagen får ett djur inte åsamkas onödig smärta och plåga. Ett djur ska avlivas så snabbt och smärtfritt som möjligt, och avlivningen får utföras endast av en

person som har tillräckliga kunskaper i den avlivningsmetod och avlivningsteknik som används i fråga om den djurarten samt tillräcklig skicklighet i att vidta åtgärden (djurskyddslagen 3 och 32 §).

På fångst av fåglar och däggdjur som hör till invasiva främmande arter tillämpas vad som föreskrivs om icke fredade djur i jaktlagen och jaktförordningen (16 § i lagen om främmande arter). I både lagen om främmande arter och i jaktlagstiftningen finns bestämmelser om tillåtna fångstredskap och fångstmetoder.

När man fångar eller dödar en individ som hör till en främmande art ska man iaktta den bestämmelse i naturvårdslagen som förbjuder störning av individer som hör till fridlysta djurarter i synnerhet under förökningstiden, på viktiga rastplatser under flyttningen eller på platser som annars är viktiga under deras livscykel. Arterna ska identifieras med säkerhet. Att fånga eller döda individer som hör till en främmande art på ett naturskyddsområde kräver antingen rätt till det enligt områdets fridlysningsbestämmelser eller tillstånd att avvika från fridlysningsbestämmelserna.

En person som tänker fånga eller döda en fågel eller ett däggdjur som hör till en invasiv främmande art måste ha kännedom om bestämmelserna i lagen om främmande arter, jaktlagen, djurskyddslagen och naturvårdslagen. Att inte följa lagens krav är straffbart. Vid behov ska man be om experthjälp av en erfaren jägare, den lokala viltvårdsföreningen eller det lokala jaktsällskapet.

Kontaktuppgifterna till det egna områdets viltvårdsförening kan sökas i [Finlands viltcentrals söktjänst](#).

Information om jaktsällskapets verksamhet finns på [Finlands viltcentrals webbsidor om jakt](#).

1.2 Arter som påträffats som sällskapsdjur i Finland

Till grupp 2 hör följande arter: **varghunden som hör till rovdjuren och jordekorrarna.**

Arter som hör till denna grupp har hållits/hålls sporadiskt som sällskapsdjur i Finland. Varghundar har några gånger påträffats också i Finlands natur. När det gäller arterna i denna

grupp är den primära åtgärden upplysning om importförbudet, uppfödningförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Individer av dessa arter som påträffats i miljön avlägsnas efter att arten identifierats.

Upplysning ges om importförbudet, uppfödningförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuret inte förökar sig eller rymmer.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna
- Tidsplan: kontinuerlig

En utredning om djurets ursprung och grunden för innehavet av djuret begärs av ägaren, om det på grund av förhållandena eller annan information som myndigheterna fått finns grundad anledning att misstänka att det undantag som gäller sällskapsdjur inte kan tillämpas.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, polisen, Tullen, länsveterinärerna, de kommunala veterinärerna
- Tidsplan: kontinuerlig

Förekomster av vilda korsningar mellan varg och hund i naturen övervakas i anslutning till DNA-övervakningen av vargstammen.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral
- Tidsplan: kontinuerlig

1.3 Arter som sporadiskt påträffats i Finland

Till grupp 3 hör följande arter: **de till de invasiva främmande arterna hörande falkfåglarna, korsningarna av fjällgås samt gulbukig klockgroda.**

Vissa arter av falkfåglar föds upp för jakt i Ryssland, Mellaneuropa och Storbritannien. År 2018 tilläts användning av jaktfalkar även i Danmark, vilket i framtiden kan öka antalet uppfödda jaktfalkar som förirrar sig in i Finland. Det är en utmaning att skilja mellan jakt- och pilgrimsfalkar och korsningar av vilda falkfåglar som förirrar sig från farmpopulationer och vilda individer som häckar i norra Finland. Om man observerar att en korsning eller en fågel som

kommer från en farm, och det är säkerställt att det rör sig om en sådan, häckar med en jakt- eller pilgrimsfalk ska den avlägsnas.

Korsningar av fjällgås kommer främst från norra Sverige där fjällgås fötts upp och satts ut i naturen. I syfte att skydda den vilda stammen är det motiverat att fånga (för att säkerställa det genetiska ursprunget) eller avlägsna en med färg ringmärkt fågel som det säkerställts är eller som misstänks vara en korsning och härstamma från en farm. En arbetsgrupp övervakar noggrant fjällgåsens förekomst i Finland. Gruppen fungerar som expertorgan för arten och informerar om behov av att vidta åtgärder när individer som uppfyller definitionen för invasiv främmande art påträffas.

Om individer som uppfyller de ovannämnda villkoren påträffas i Finland måste åtgärder vidtas. Observationer och åtgärder ska meddelas på portalen för främmande arter.

Omedelbara åtgärder vidtas när ovannämnda fågelarter påträffas.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, Forststyrelsen, arbetsgruppen för fjällgås, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

Gulbukig klockgroda har påträffats sporadiskt i Finlands natur, men nuläget i fråga om arten är inte känt. Läget i fråga om grodan och dess förekomst i Finland bör utredas. Spridningen av förekomster som eventuellt påträffas bör förhindras, och man bör försöka utrota individerna medan förekomsterna ännu är lokala.

Förekomsten av gulbukig klockgroda i Finland ska utredas.

- Ansvariga och samarbetspartner: Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, NTM-centralerna
- Tidsplan: 2021–.

Individer som påträffas avlägsnas och artens spridning förhindras.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna
- Tidsplan: kontinuerlig

1.4 Arter med låg spridningsrisk

Till grupp 4 hör de till de främmande arterna hörande **hökfåglarna, ugglefåglarna, kråkfåglarna och fladdermössen samt lövgroda, leopardgroda och långbensgroda.**

Invasiva främmande arter av dessa arter/artgrupper har inte påträffats i Finland och de skulle inte klara sig i Finlands klimatförhållanden med undantag av vissa fladdermusarter. Som nuvarande hanteringsåtgärd för dessa arter räcker övervakning av utbredningen utanför Finland samt information om förbudet mot import av dem.

Utvecklingen i fråga om arternas utbredningsområde utanför Finland följs.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

Entusiaster informeras om importförbudet.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

2 Allmänna åtgärdsrekommendationer för hantering av främmande arter

För hantering av invasiva främmande arter behövs allmänt de åtgärder som anges nedan.

Medvetenheten om främmande arter ska ökas med hjälp av kommunikation via flera kanaler:

- Riktad information till kommuner, medborgare och aktörer inom olika sektorer effektiviseras: bland annat akvarieaffärer och akvarister, trädgårdshandeln, trädgårdsentusiaster, affärer som säljer och personer som håller sällskapsdjur, fritids- och yrkesfiskare, turister.
- Genom aktiv information uppmuntras människor att rapportera sina observationer på portalen för främmande arter och delta i bekämpning och talkoarbete.

- Även markägare och kommuner uppmuntras genom information att uppfylla sina skyldigheter när det gäller att bekämpa främmande arter på deras marker.
 - Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, kommunikationsministeriet, forskningsinstitutioner, högskolor, NTM-centralerna, kommunerna, Forststyrelsen, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Delegationen för frågor om hantering av främmande arter, Finlands viltcentral, jaktvårdsföreningarna, Kommunförbundet, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf, intresse- och rådgivningsorganisationer för jord- och skogsbruk och trädgårdsodling, rådgivningsorganisationer och läroanstalter, trädgårds- och naturskyddsorganisationer, lokala aktörer (t.ex. hembygds-, motions-, friluftslivs-, natur- och ungdomsorganisationer), akvarie- och sällskapsdjursaffärer, andra företag
 - Tidsplan: kontinuerlig

Åtgärder och observationer rapporteras på portalen för främmande arter på ett enhetligt sätt för alla invasiva främmande arters del. Ett system för övervakning av bekämpningsåtgärderna tas fram och introduktionen av systemet planeras.

- Ansvariga och samarbetspartner: Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, kommunerna, Finlands viltcentral, Forststyrelsen, Centralförbundet för Fiskerihushållning, intresse- och rådgivningsorganisationer för jord- och skogsbruk och trädgårdsodling, olika amatörgrupper (till exempel jägare, fiskare, naturentusiaster)
- Tidsplan: kontinuerlig

Avlägsnandet av växter som hör till invasiva främmande arter främjas inom de miljöavtalsområden som gäller skötsel av landsbygdsnaturens mångfald och landskapet samt skötsel av våtmarker. Motsvarande åtgärder fortsätter under nästa finansieringsperiod för jordbrukspolitiken. Arbetet med att identifiera förekomster av blomsterlupin och andra växter av invasiva främmande arter effektiviseras med hjälp av rådgivning och information, varvid bekämpningen av växter av främmande arter kan inkluderas i de skötselplaner som miljöavtalen grundar sig på.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralernas ansvarsområde näringar, arbetskraft och kompetens, Livsmedelsverket, Pro Agria
- Tidsplan: kontinuerlig

De projekt som stöds med utvecklingsmedel för landsbygden (Leader) ska utnyttjas effektivare i arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter, bland annat genom att förbättra informationen.

- Ansvariga- och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet/landsbygdsnätverket, NTM-centralerna, de regionala Leader-grupperna.
- Tidsplan: kontinuerlig

Övervakningen av förekomster av invasiva växtarter som redan bekämpats liksom den behövliga eftervården säkerställs.

- Ansvariga och samarbetspartner: aktörer som utför och som beställer bekämpningsåtgärder, markägare
- Tidsplan: kontinuerlig

Nya icke-kemiska bekämpningsmetoder för bekämpning av främmande växtarter utvecklas (nedgrävning, täckning, stenmjöl m.m.).

- Ansvariga och samarbetspartner: forskningsinstitutioner, högskolor, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Det säkerställs att jordmaterial som förflyttas inte innehåller främmande arter.

- Ansvariga och samarbetspartner: markägare, aktörer inom schaktnings- och byggbranschen, aktörer inom grönsektorn, Infra rf.
- Tidsplan: kontinuerlig

Mottagandet och hanteringen av avfall och jordmaterial som innehåller material av främmande växter utvecklas så att systemet fungerar. Antalet mottagningsplatser ökas och informationen om dem är aktiv.

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, kommunerna, Trafikledsverket, Senatfastigheter, Forststyrelsen, avfallshanteringsverk, markägare, Grönmiljöförbundet rf och andra organisationer, Infra rf, företag, forskningsinstitutioner
- Tidsplan: 2020–.

III ANALYS AV OCH HANDLINGSPLAN FÖR SPRIDNINGSVÄGARNA FÖR OAVSIKTLIG INTRODUKTION OCH SPRIDNING

1 Klassificering av spridningsvägarna

Spridningsvägarna för de nationellt invasiva främmande arterna utreddes genom att klassificera arterna enligt FN:s biodiversitetskonvention (Convention on Biological Diversity CBD)(Harrower m.m. 2018). I CBD-klassificeringen delas spridningsvägarna upp i sex klasser med 44 underklasser (Tabell 8.1.). De sex klasserna kan delas upp i avsiktliga spridningsvägar (utsläppande i naturen eller rymning) och oavsiktliga spridningsvägar (spridning med kontaminerade organismer eller med vektorer) samt i klasser som beskriver spridningsvägen och spridningen (spridningsväg eller arter som sprids utan hjälp) (Tabell 8.1.). En art kan ha flera spridningsvägar. I utredningen skiljde man mellan i Finland konstaterade spridningsvägar och artens potentiella spridningsvägar.

2 Resultat

2.1 Konstaterade spridningsvägar

Utsläppande i naturen var spridningsväg för vresrosen (erosionsbekämpning) och för apelsinbalsamin ("förbättring" av floran med främmande arter). Annat avsiktligt utsläppande konstaterades vara spridningsväg för gulbukig klockgroda och bergvattensalamander.

Rymning var spridningsväg för alla andra växtarter utom hampstånds och apelsinbalsamin. Hampstånds och vattenpest har spridit sig via botaniska trädgårdar. Rymning var spridningsväg även för minken (pälsdjursuppfödning) samt för varghunden, jordekorren och gulbukiga klockgrodan.

Till klassen spridning med kontaminerade organismer hörde fyra konstaterade spridningsvägar. Sandlupin, vattenpest, blomsterlupin och vresros har spridit sig med djur. Parkslide, jätteslide, blomsterlupin och vresros har spridit sig genom förflyttning av livsmiljömaterial.

Spansk skogssnigel har spridit sig genom förflyttning av material från plantskolor, växtavfall och livsmiljömaterial.

I klassen spridning med vektor fanns endast en konstaterad spridningsväg. Spansk skogssnigel har spridit sig med maskiner och utrustning.

Farleder har konstaterats vara spridningsväg för vattenpest, vresros och apelsinbalsamin.

Det har konstaterats att alla fågelarter som hör till en främmande art samt mink har spridit sig på egen hand över Finlands gräns. Med tanke på hanteringen är spridning över gränsen mest betydelsefull när det gäller korsningar av fjällgås.

2.2 Potentiella spridningsvägar

De viktigaste potentiella spridningsvägarna hör ihop med att till främmande arter hörande fåglar, sandödlor och groddjur rymmer eller med att dessa avsiktligt släpps ut efter att ha hållits som sällskapsdjur. Växtarterna har många potentiella spridningsvägar, men exemplar av dem sprider sig knappast via dessa vägar till Finland. Växtarterna är redan allmänna i Finland och användning som prydnadsväxt har varit deras huvudsakliga spridningsväg. Med avvikelse från de övriga organismgrupperna skulle groddjur kunna sprida sig som fripassagerare på fartyg. Groddjur skulle också kunna sprida sig via farleder.

3 Mål vid hantering av prioriterade spridningsvägar och vid förhindrande av spridning

3.1 Förhindrande av rymning

Att förhindra rymning är den viktigaste åtgärden för att förhindra spridning av de främmande arter som människor innehar. De arter som är aktuella för denna åtgärd är alla växtarter (utom apelsinbalsamin), mink, varghund, jordekorrar och gulbukig klockgroda. Av växtarterna har nästan alla redan stor spridning. För att de inte ska sprida sig ytterligare är det viktigast att man är noggrann vid hantering av trädgårdsavfall och andra slätterrester. Dessutom är det viktigt att upplysa om förbudet mot försäljning av dessa arter. Minkar rymmer i någon mån från pälsfarmer, men dessa individer klarar sig inte i naturen. Varghundar och jordekorrar hålls sporadiskt som sällskapsdjur. Rymning av sällskapsdjur måste förhindras.

3.2 Spridning med kontaminerade produkter eller med vektorer

Spridning med kontaminerade produkter och med vektorer kan ske både från utlandet till Finland och inom Finlands gränser. Det är osannolikt att en art som ingår i förteckningen sprider sig från utlandet till Finland, eller så är denna spridningsväg åtminstone med tanke på hanteringen obetydlig. Spridning innanför Finlands gränser kan ske med fordon eller jordmaterial. Den viktigaste spridningen med tanke på hanteringen är spridningen av växter och spansk skogssnigel med livmiljömaterial. Spansk skogssnigel kan sprida sig även med material från plantskolor och växter. Spridningen med kontaminerade produkter eller vektorer är svår att kontrollera och bekämpa på grund av den stora mängden transporter. Om man önskar prioritera någon särskild art i arbetet med att förhindra spridningen krävs mer specifika mål och riktade åtgärder. Genom upplysning kan man bidra till exempel till att förhindra spridningen med trädgårdsavfall på lokal nivå.

4 Prioriterade åtgärder

4.1 Riktad upplysning till allmänheten och allmän information

Information ges om de arter som lagstiftningen gäller.

Information ges om de nationellt invasiva främmande arternas spridningsvägar, om förhindrande av spridningen och om förbudet att släppa ut arterna i miljön.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Finlands viltcentral, NTM-centralerna, kommunerna, aktörer inom grönsektorn, fritidsorganisationer och -föreningar, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Informationskampanjer inleds.

Information ges om rätt hantering och förstöring av trädgårdsavfall, vilket bidrar till att prydnadsväxter och spansk skogssnigel inte sprider sig. Informationen inriktas särskilt på bekämpningen av vresros och blomsterlupin och på förstöring av bekämpningsavfallet.

- Ansvariga och samarbetspartner: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, kommunerna, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, aktörer inom grönsektorn, fritidsorganisationer och -föreningar, företag

- Tidsplan: kontinuerlig

4.2 Riktad information om kontaminerat växtmaterial och vektorer

Informationskampanjer inleds och en utbildningsdag ordnas om hanteringen av jordmaterial och om främmande arter som sprids med transporter (särskilt arbetsmaskiner).

- Ansvariga och samarbetspartner: NTM-centralerna, kommunerna, aktörer inom grönsektorn, producentorganisationer för plant- och växträdgårdar, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Tabell 8.1. Utredning om spridningsvägar.

I Finland konstaterade spridningsvägar är märkta med x, potentiella spridningsvägar med (x).

	VÄXTER	FÅGLAR	DÄGGDJUR	KRÄLDJUR	GRODDJUR	BLÖTDJUR
	Sandlupin Hampstärns Hybridslide Parkslide Jätteslide Vattenpest Blomsterlupin Vresros Apelsinbalsamin Hökfåglar Falkfåglar Uggelfåglar Kråkfåglar Korsningar av fjällgås Mink Varghund Fladdermöss Jordekorrar					
AVSIKTLIG						
HANDEL MED VAROR						
UTSLÄPPANDE I NATUREN						
Biologisk bekämpning						
Bekämpning av erosion	(x)	(x)	(x)	(x)		
Utplantering av fisk						
Utsättning av vilt						
"Förbättring" av landskapet/floran/faunan med främmande arter						
Plantering/utsättning i skyddslyfte eller i stam/beståndsvårdande syfte						
Utsläppande i naturen i annat syfte ¹						
Annat avsiktligt utsläppande	(x)			(x)	(x)	(x)
RYMNING						
Jordbruk (också bioenergi)		(x)		(x)		
Vattenbruk						
Botanisk trädgård/djurpark/akvarium ²	x			(x)	(x)	
Sällskapsdjurs-/akvarie- och terrariearter samt levande föda för dem ³				(x)	(x)	(x)
Produktionsdjur ⁴						
Skogsbruk (även återbeskogning)	(x)					
Pälsdjursuppfödning						
Trädgårdsodling						
Prydnadsanvändning (annan än trädgårdsodling)	x	(x)	x	x	x	x
Forskning och ex-situ-bevarandeverksamhet						
Levande föda och levande beten						
Andra sätt att slippa ut i naturen				(x)	(x)	(x)
OAVSIKTLIG						
SPRIDNING MED KONTAMINERADE ORGANISMER						
Plantskolematerial						
Beten						
Mat (även levande föda)						
Spridning med djur ⁴	x					
Spridning som parasit ⁵						
Spridning med växter ⁶						
Spridning som växtparasiter ⁵						
Spridning med frön						
Virkeshandel						
Flytt av livsmiljömaterial	(x)	x	x			
VEKTOR						
SPRIDNING MED VEKTOR						
Fiskeutrustning						
Container/frakt						
Som fripassagerare i flygplan						
Som fripassagerare på fartyg ⁸						
Maskiner och utrustning						
Människor och bagage/utrustning (särskilt turism)						
Organiska förpackningsmaterial (särskilt trä)						
Fartygs barlastvatten						
Fäster sig på fartygsskrov						
Övriga fordon						
Övriga transporter						
VÄG & SPRIDNING						
SPRIDNING						
SPRIDNINGSVÄG						
Farleder	(x)					
Tunnlar och broar						
ARTER SOM SPRIDS UTAN HJÄLP						
Spridning över gränsen utan hjälp						

¹(pälsar, transport, medicinsk användning), ²(inte hemakvarier), ³(även djur med dålig övervakning),

⁴(inte parasiter, arter som sprider sig med värdarter/vektorer), ⁵(även arter som sprider sig med värdarter/vektorer), ⁶(inte parasiter, arter som sprider sig med värdarter/vektorer), ⁷(även arter som sprider sig med värdarter/vektorer), ⁸(inte barlastvatten och arter som fäster sig på skrov)

Bilaga 1

Bilaga 1 **Förteckning över nationellt invasiva främmande arter** (Statsrådets förordning om hantering av risker orsakade av invasiva främmande arter 740/2019).

Bilaga A

DJUR

I punkterna 1.1–2.4 och 4.1 i bilaga A avses de till artgruppen i fråga hörande arter som när de förekommer i Finland är utanför sitt naturliga utbredningsområde och som inte ingår i förteckningen över invasiva främmande arter av betydelse för Europeiska unionen.

1 Däggdjur

1.1 artgrupp: **rovdjur** (*Carnivora*),

inklusive

1.1.1 **korsningar av tamhund och varg** (*Canis lupus*) **eller av tamhund och ett annat hunddjur** (*Canidae*) **i generationerna F1–F4, samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamhund,**

1.1.2 **korsningar av tamkatt och ett annat kattdjur i generationerna F1–F4, samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamkatt,**

och undantaget följande arter:

- de rovdjur som avses i 42 § 1 mom. 1 och 2 punkten i jaktlagen (615/1993),
- tamhund och dess artkorsningar från generation F5 framåt,
- tamkatt och dess artkorsningar från generation F5 framåt,
- frett.

1.2 artgrupp: **fladdermöss** (*Chiroptera*)

1.3 artgrupp: **jordekorrar** (*Tamias*)

2 Fåglar

2.1 artgrupp: **hökfåglar** (*Accipitriformes*) **och korsningar av dessa**

2.2 artgrupp: **falkfåglar** (*Falconiformes*) **och korsningar av dessa**

2.3 artgrupp: **ugglefåglar** (*Strigiformes*)

2.4 artgrupp: **kråkfåglar** (*Corvidae*)

2.5 **korsningar av fjällgås** (*Anser erythropus*) **med andra gåsararter**

3 Kräldjur

3.1 **sandödla** (*Lacerta agilis*)

4 Groddjur

4.1 artgrupp: **Pelophylax**

4.2 **lövgroda** (*Hyla arborea*)

4.3 **gulbukig klockgroda** (*Bombina variegata*)

4.4 **leopardgroda** (*Lithobates pipiens*)

4.5 **långbensgroda** (*Rana dalmatina*)

4.6 **bergvattensalamander** (*Ichthyosaura alpestris*)

5 Blötdjur

5.1 **spansk skogssnigel** (*Arion vulgaris*)

Bilaga B

VÄXTER

1 **sandlupin** (*Lupinus nootkatensis*)

2 **hampstånds** (*Jacobaea cannabifolia*)

3 **hybridslide** (*Reynoutria x bohemica*)

4 **parkslide** (*Reynoutria japonica*)

5 **jätteslide** (*Reynoutria sachalinensis*)

6 **vattenpest** (*Elodea canadensis*)

7 **blomsterlupin** (*Lupinus polyphyllus*)

8 **vresros** (*Rosa rugosa*, inkl. *Rosa rugosaf. alba*)

9 **apelsinbalsamin** (*Impatiens capensis*)